Europees Parlement
2019-2024

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

2022/2170(INI)

5.5.2023

ONTWERPVERSLAG

over het scheppen van werkgelegenheid: rechtvaardige transitie en investeren met impact
(2022/2170(INI))

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

Rapporteur: Sara Matthieu

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 8

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over het scheppen van werkgelegenheid: rechtvaardige transitie en investeren met impact
(2022/2170(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien de aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit[1],

– gezien de overeenkomst die op de 21e Conferentie van de Partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (COP) op 12 december 2015 in Parijs is aangenomen (de Overeenkomst van Parijs),

– gezien de mededeling van de Commissie van 11 december 2019 over de Europese Green Deal (COM(2019)0640),

– gezien de mededeling van de Commissie van 14 juli 2021 getiteld ““Fit for 55”: het EU-klimaatstreefdoel voor 2030 bereiken op weg naar klimaatneutraliteit” (COM(2021)0550),

– gezien de verklaring over de ondersteuning van de voorwaarden voor een rechtvaardige transitie op internationaal niveau van 4 november 2021, die tijdens de COP26 in Glasgow werd aangenomen,

– gezien de mededeling van de Commissie van 23 februari 2022 over waardig werk wereldwijd voor een mondiale rechtvaardige transitie en een duurzaam herstel (COM(2022)0066),

– gezien de mededeling van de Commissie van 4 maart 2021 getiteld “Het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten” (COM(2021)0102),

– gezien Verordening (EU) 2021/1056 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie[2],

– gezien Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit[3],

– gezien de mededeling van de Commissie van 17 september 2020, getiteld “Een EU-brede beoordeling van de nationale energie- en klimaatplannen – De groene transitie een impuls geven en het economisch herstel bevorderen via geïntegreerde energie- en klimaatplanning” (COM(2020)0564),

– gezien de mededeling van de Commissie van 1 juli 2020, getiteld “Europese

[1] PB C 243 van 27.6.2022, blz. 35.
[2] PB L 231 van 30.6.2021, blz. 1.
[3] PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17.

vaardighedenagenda voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht" (COM(2020)0274),

– gezien de mededeling van de Commissie van 5 mei 2021 getiteld "Actualisering van de nieuwe industriestrategie van 2020: een sterkere eengemaakte markt tot stand brengen voor het herstel van Europa" (COM(2021)0350),

– gezien de aanbeveling van de Raad van 24 november 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht[4],

– gezien het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader van maatregelen ter versterking van het Europese ecosysteem voor de productie van nettonultechnologieproducten ("verordening voor een nettonulindustrie") (COM(2023)0161),

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het advies van de Commissie regionale ontwikkeling,

– gezien het verslag van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (A9-0000/2023),

A. overwegende dat de groene transitie de economische activiteiten in verband met hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en de circulaire economie aanzienlijk zal uitbreiden en andere economische activiteiten zal transformeren;

B. overwegende dat een rechtvaardige transitie gepaard moet gaan met het aangrijpen van de kans om hoogwaardige banen te scheppen, discriminatie op het werk aan te pakken en de arbeidsnormen te verhogen;

C. overwegende dat sectoren waarin naar verwachting banen zullen ontstaan bij de overgang naar koolstofneutrale economieën nog steeds sterk door mannen worden gedomineerd;

D. overwegende dat er, om uiterlijk in 2050 koolstofneutraliteit te bereiken, moet worden geanticipeerd op veranderingen en passende randvoorwaarden nodig zijn om de overgang naar andere banen te ondersteunen, met inbegrip van de noodzakelijke scholing, omscholing en bijscholing van de huidige beroepsbevolking;

E. overwegende dat de investeringskloof voor klimaatactie tot 2030 wordt geraamd op 520 miljard EUR per jaar;

F. overwegende dat de deelname van werknemers en vakbonden aan de governance van de transitie en het anticiperen op en het sociale beheer van veranderingen een voorwaarde is voor een eerlijke, inclusieve en succesvolle transitie;

Kansen van een groene economie voor de arbeidsmarkt

[4] PB C 417 van 2.12.2020, blz. 1.

1. benadrukt dat een overgang naar hernieuwbare en circulaire samenlevingen en economieën het potentieel biedt om in vrijwel alle sectoren nieuwe banen te scheppen en bestaande banen om te zetten in groene en duurzame banen;

2. merkt op dat het werkgelegenheidspotentieel van de groene transitie ook samenhangt met duurzame economische activiteiten zoals energierenovatie, reparatie en biologische landbouw, die arbeidsintensiever zijn dan de activiteiten waarvoor zij in de plaats komen;

3. merkt op dat de transitie een aanzienlijk potentieel heeft om lokale banen te creëren die niet kunnen worden verplaatst, wat zou bijdragen tot de versterking van de Europese soevereiniteit en veerkracht;

4. verzoekt de Commissie te werken aan conceptuele richtsnoeren over de definitie van groene banen, op basis van het potentieel ervan om de economie te vergroenen, alsook de bijdrage ervan aan de gezondheid en het welzijn van mensen en aan fatsoenlijk werk;

Fatsoenlijk werk voor een rechtvaardige transitie

5. benadrukt dat de groene transitie van de arbeidsmarkt hand in hand moet gaan met opwaartse convergentie in de richting van betere arbeidsomstandigheden en aantrekkelijke loopbaantrajecten;

6. pleit er nogmaals voor dat EU-financiering, met inbegrip van staatssteun, afhankelijk moet worden gesteld van doelstellingen van het overheidsbeleid, met name sociale vereisten; onderstreept dat overheidsinstanties het goede voorbeeld moeten geven en sociale criteria moeten vaststellen bij overheidsopdrachten; dringt erop aan de richtlijn inzake overheidsopdrachten te herzien om ervoor te zorgen dat geselecteerde bedrijven collectieve onderhandelingen, hoogwaardige banen, hoogwaardige leerlingplaatsen, fatsoenlijke en gelijke beloning en opleiding ondersteunen;

7. herinnert eraan dat in de gezondheids- en veiligheidsstrategie van de EU rekening moet worden gehouden met specifieke risico's in nieuwe sectoren en dat risico's die voortvloeien uit klimaatverandering en de aantasting van het milieu erin opgenomen moeten worden;

8. benadrukt dat het belangrijk is jongeren te betrekken bij transitieplanning; verzoekt de lidstaten de toegang van jongeren tot betaalde, hoogwaardige en inclusieve stages en leerlingplaatsen te vergemakkelijken;

9. benadrukt dat gendergelijkheid een integraal onderdeel moet worden van strategieën voor een groene economie; verzoekt de Commissie en de lidstaten alle maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat bestaande genderongelijkheden niet worden voortgezet in de opkomende groene economie;

Vaardigheden voor een rechtvaardige transitie

10. onderstreept de noodzaak om onderwijs en opleiding aan te bieden op gebieden die verband houden met de behoeften aan vaardigheden die op de arbeidsmarkt en in toekomstgerichte sectoren zijn vastgesteld, teneinde te waarborgen dat de arbeidsmarkt

klaar is voor de groene transitie;

11. benadrukt dat elke werknemer een individueel recht moet hebben op onderwijs, opleiding en een leven lang leren, hetgeen tot uiting moet komen in het hele milieubeleid van de EU en de lidstaten, alsook in bedrijfsstrategieën voor de matiging van en de aanpassing aan de klimaatverandering; benadrukt dat het recht op opleiding ook betaald educatief verlof moet omvatten;

12. benadrukt de rol van sociale dialoog, collectieve onderhandelingen en sociale partners bij het opstellen van nationale, sectorale en bedrijfsspecifieke vaardigheden voor strategieën en opleidingen voor hoogwaardige banen;

13. dringt er bij de lidstaten op aan om duurzame ontwikkeling, evenals competenties en vaardigheden op het gebied van milieu op te nemen in opleidings- en onderwijsstelsels;

14. benadrukt dat opleidingen van voldoende kwaliteit moeten zijn en moeten leiden tot een kwalificatie die wordt gevalideerd door middel van transparante en duidelijke erkennings- en certificeringssystemen die vergelijkbaar moeten zijn;

Samenhang van het overheidsbeleid om het werkgelegenheidspotentieel van de groene transitie volledig te ontwikkelen

15. benadrukt dat de volledige uitvoering van de milieuwetgeving van essentieel belang is voor de volledige verwezenlijking van het potentieel van de groene economie en dus voor het scheppen van banen;

16. verzoekt de Commissie voor alle milieuwetgeving een sociaaleconomische effectbeoordeling op te nemen waarin rekening wordt gehouden met banen, vaardigheden en arbeidsomstandigheden;

17. dringt aan op een herziening van de verordening inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, zodat de nationale energie- en klimaatplannen met doelstellingen voor een rechtvaardige transitie kunnen worden geactualiseerd;

18. benadrukt het belang van de lidstaten voor het bevorderen van de sectorale sociale dialoog en collectieve onderhandelingen, met name in opkomende groene industrieën, en voor het waarborgen van de inclusie van kleine en middelgrote ondernemingen; benadrukt dat de richtlijn inzake minimumlonen een uitgelezen kans biedt om collectieve onderhandelingen en de aanwezigheid van vakbonden in opkomende sectoren te versterken;

19. dringt aan op een actualisering van Richtlijn 2002/14/EG betreffende de informatie en de raadpleging van werknemers in de EU, teneinde informatie- en raadplegingsrechten op te nemen in transitieplannen die door ondernemingen in hun activiteiten en hun waardeketen worden uitgevoerd;

20. dringt erop aan dat alle bedrijven die de gevolgen van de groene transitie ondervinden verplichte plannen voor een rechtvaardige transitie vaststellen, waarover met vakbonden en werknemersvertegenwoordigers moet worden onderhandeld;

21. betreurt dat het voorstel van de Commissie over de herziening van de economische governance onvoldoende begrotingsruimte creëert voor de lidstaten om op de vereiste schaal groene en sociale investeringen te doen;

22. dringt aan op een ingrijpende verschuiving in de EU van het belasten van lonen naar het belasten van vermogen om de werkgelegenheid te stimuleren en ongelijkheden te verminderen;

23. benadrukt het belang van sterke vangnetten als aanvulling op maatregelen voor het scheppen van banen en om ervoor te zorgen dat niemand aan zijn lot wordt overgelaten, met inbegrip van toereikende minimuminkomenssteun, toereikende werkloosheidsuitkeringen.en minimumlonen;

Investeren in duurzame werkgelegenheid: de rol van investeringen

24. erkent het belang van impactinvesteringen in het verstrekken van financiering aan organisaties die voorzien in sociale en milieubehoeften, met de expliciete verwachting van een meetbaar sociaal en ecologisch rendement, onder meer op het gebied van werkgelegenheid en arbeidskwaliteit;

25. wijst op de cruciale rol van de particuliere en financiële sector om financiering naar duurzame investeringen te sluizen en de transitie naar een klimaatneutrale economie mogelijk te maken;

26. dringt aan op de snelle oprichting van een Europees soevereiniteitsfonds met nieuw toegewezen EU-middelen om grootschalige investeringen in groene technologie te mobiliseren;

27. dringt aan op een uitbreiding van de omvang en het thematische toepassingsgebied van het Fonds voor een rechtvaardige transitie;

28. verzoekt de Commissie investeringen en uitgaven voor het scheppen van hoogwaardige banen in het kader van Next Generation EU, de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het Europees Sociaal Fonds Plus te blijven monitoren en bevorderen en ervoor te zorgen dat het Europees Parlement er nauw bij betrokken blijft;

°

° °

29. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

De gevolgen van de klimaatverandering zijn ernstig en mogelijk rampzalig. Het omkeren van deze trend is van cruciaal belang voor onze planeet, voor toekomstige generaties en voor de bescherming van banen en de rechten van werknemers. Dit vereist mitigatie- en aanpassingsstrategieën in alle sectoren van onze economie. Het koolstofvrij maken van economische sectoren zal de kans bieden om nieuwe banen te creëren, met name in de energiesector en de circulaire economie.

Het Europees Jaar van de Vaardigheden en de voorgestelde verordening voor een nettonulindustrie leggen vrij veel nadruk op de rol van vaardigheden in de transitie. Bijscholing, omscholing en een leven lang leren zijn allemaal cruciale elementen om ervoor te zorgen dat de transitie eerlijk en inclusief is. Maar een rechtvaardige transitie gaat niet alleen over opleiding en vaardigheden.

De groene transitie moet werkenden de kans bieden om meer en betere banen te creëren met stabiele werkgelegenheid, een eerlijk loon en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, waarbij werknemers en vakbonden bij elke fase van het proces worden betrokken. Bij de overgang naar broeikasgasneutraliteit zou een zuivere focus op vaardigheden en het aantal nieuwe banen niet zorgen voor rechtvaardigheid, als armoede en ongelijkheid onder werkenden, economische onzekerheid en onzeker werk blijven toenemen. De noodzakelijke veranderingen moeten opwaartse convergentie mogelijk maken en hoogwaardige werkgelegenheid niet in gevaar brengen.

Tegelijkertijd moet overheidssteun aan bedrijven altijd afhankelijk worden gesteld van de eerbiediging van de rechten van werknemers. De EU en de lidstaten kunnen een krachtig sturend effect hebben door ervoor te zorgen dat bedrijven die EU-steun ontvangen, hun arbeidsomstandigheden verbeteren en investeren in duurzame banen.

Het is duidelijk dat zowel de publieke als de particuliere sector niet achterover mag leunen wat betreft de arbeidsmarktdimensie van de transitie. Een rechtvaardige transitie impliceert een sterke anticipatie op veranderingen vanuit het oogpunt van ondernemingen, regelgeving en investeringen. Het systeem van stimulansen moet het scheppen van hoogwaardige en duurzame banen bevorderen, waarbij investeringen met een positief ecologisch en sociaal effect de voorkeur verdienen.